

מדרשיר

ניסן
אביב

לימוד סדנאי לצוותי מורים במעגל השנה מבית "לב לדעת"

רקע: חודש ניסן הוא חודש של לידתו של עם ישראל, וזכרון הגאולה שחווינו בחודש זה. הרב קוק במשפט לחודש ניסן כתב כי "יציאת מצרים תישאר לעד האביב של העולם כולו" בסדנא זו, נתחקה אחר משמעותו של האביב לאדם ולעולם ואחר אפשרות ההתחדשות והצמיחה בחיינו. **למנחה:** יש לצלם למשתתפים את מילות השיר והמקורות ללימוד, לדאוג לדפים וכלי כתיבה וכן לאמצעי להשמעת השיר.

א. פתיחה: נזמין את המשתתפים לספר על דבר מה שהתחדש להם לאחרונה. מה שעולה, בכל תחום- על עצמם, על העולם...

ב. האזנה לשיר: נחלק למשתתפים את מילות השיר "כמו עשב בניסן" ונאזין לשיר [בביצוע של חוה אלברשטיין](#).

ג. התבוננות בשיר: נבקש מהמשתתפים להצביע על שורה אחת בשיר או ביטוי מתוכו ש"דיבר" אליהם. לאחר השיתוף נעבור להתמקד בפזמון השיר:

יום אל יום נוסע
ליל בליל שוקע
רק שירנו בערשם
עד מחר שוב נתחדש
אפשר שנתאושש
כמו עשב בניסן.

הפזמון מתאר את חליפות העיתים, ואת מירוץ החיים מיום ליום ומלילה ללילה, כאשר בתשתיתם של הימים והלילות ממשיך כל העת להתנגן לו שיר. מתוך השחיקה ישנה תקווה להתאוששות, להתחדשות, לצמיחה ולרעננות. ימי ניסן הם ימים בהם הטבע כולו מתחיל להתעורר ומרבדים ירוקים

כמו עשב בניסן
מילים: רחל שפירא
לחן: מישה סגל

נקשר בך הלחן הידוע
שזימרתי עצומת עיניים
תמצא אותי בנוף אחד צנוע
ברצועה של ארץ ושמיים

יום אל יום נוסע
ליל בליל שוקע

רק שירנו בערשם
עד מחר שוב נתחדש
אפשר שנתאושש
כמו עשב בניסן

אצלי אין עב, רק אור כמו שטיח
שעליו תרחיב את צעדך
תזכור כיצד עולם שלי הבטיח
לא לרצות לפרוח בלעדך
יום אל יום...

תפקיד אצלי את רעש שעוניך
איש לא יעכב את בוא השחר
יפה לי הדלה בשושניך
שאותה הצלת מן הסחף
יום אל יום...

© כל הזכויות שמורות ליוצרים ולאקו"ם

נפרסים לאורך נופי הארץ. זהו ביטוי להתחדשות הטבע והעולם בתקופה זו של ניסן. אחרי שיעבוד מצרים, אחרי החורף הקשה, ישנה בשורה של התאוששות וצמיחה מחודשת מתוך המשבר. גם בגמרא מוזכר העשב הצומח כביטוי לבריאה והתחדשות:

ר' יהושע אומר מנין שבניסן נברא העולם, שנאמר ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע ועץ עושה פרי, איזהו חודש שהארץ מליאה דשאים ואילן מוציא פירות, הוי אומר זה ניסן. (בבלי מסכת ראש השנה, יא, א)

ד. תרגיל כתיבה יוצרת: נחלק למשתתפים דפים וכלי כתיבה ונזמין אותם לדמיין כי הם יוצאים לטיול בנוף אביבי פורח, הכל מסביב ירוק, מידי פעם קבוצת פרחים צבעוניים. בשלב מסויים של הטיול ההם עוצרים לנוח בצל עץ, ונשכבים בעשב הרענן שסביבו. כשעיניהם עצומות הם שומעים פתאום קול: שיחה בין שני עשבים... נבקש מהם לכתוב את דו השיח בין שני העשבים: מה אמרו זה לזה? נזמין 3-4 מהמשתתפים לשתף בשכתבו.

כעת נשוב אל הטיול- לפתע פתאום אחד מהעשבים פונה ישירות אליך ואומר לך משפט אחד. כתבו את המשפט שאמר לכם העשב. גם כעת נזמין כמה מהמשתתפים לשתף במשפט שכתבו.

ה. לימוד בזוגות: המשתתפים ילמדו בחברותות את דבריהם של רבי שמעון בן צמח דוראן ושל חנן פורת, על משמעותו של פסח כחג האביב.

שו"ת תשב"ץ ענין ר"ן/ רבי שמעון בן צמח דוראן

מה ששאלת מפני מה נצטוינו למנות חודשינו ללבנה, הואיל ולבסוף נצטרך לעבר השנה כדי להשוות עם החמה. גזירת הכתוב הוא כי לשני המניינים אנו צריכין. מונין ללבנה כי כל מועדינו הם תלויים בלבנה: בט"ו לחודש, באחד לחודש, בעשור לחודש. ומנין החמה: חג האביב, חג האסיף. וזאת היא שלימות חכמתנו על האומות האחרות. כי הנוצרים מונין לחמה וכל שנותם הם משס"ה ימים ורביע והחמה אין לה חודש והוצרכו לשנים עשר חודש, חודש אחד שלושים יום וחודש אחד אחד ושלושים יום, ולפעמים תחילת חודשם הוא בתחילת חודש הלבנה ולפעמים באמצעו ולפעמים בסופו וזאת הסכמה מהם ואינו ענין טבעי. והישמעאלים מונין חודשיהם ללבנה. ואין ללבנה שנה, אלא שמונין שנים עשר חודשי לבנה ועושין אותם שנה, ואינם כי אם שני"ד ימים או שני"ה ימים, ויחסר להם משנת החמה י"א ימים בכל שנה, על כן חג פסחם הוא משתנה בכל שנה ולפעמים הוא בקיץ ולפעמים הוא בחורף ובכל עיתות השנה. ואומתנו השלמה היא מונה חודש ללבנה כי בכל חודש היא מתחדשת, והשנה היא מונה לחמה כי לעולם חג פסחנו הוא באביב עם תיקון העיבור. וזהו שלמות גדול לאומתנו.

מה משמעותו של עיבור השנה על פי התשב"ץ?

אביב/ חנון פורת, מתוך הגדת אור ודרור עמ' 971

האומה, שלא כאדם הבודד, אין אביב נעוריה חד-פעמי, וכעץ השדה - השב ומלבלב בבוא האביב - כן עתידה היא לחדש נעוריה ולשוב ולפרוח על אדמתה: "כי כימי העץ ימי עמי" (ישעיה ס"ה, כ"ב) אפשר שסוד ה'התחדשות המתמדת', הזורמת מנבכי העבר אל אשדות העתיד, גנוז בצו העליון: "שמור את חֲדָשׁ הָאֲבִיב וְעֲשֵׂיתָ פֶּסַח לֵה' אֱלֹהֶיךָ" וצו זה מבשר ואומר לעם המתפתל בייסוריו: גם אם ניצב אתה חסר אונים לעת משבר, כציץ נובל וכעץ יבש, הנה על סף ביתך פורח אביב - מתרונן ולוחש: "גם אתה, גם אתה תתחדש!"

"אביב" - אינו רק שמה של עונת שנה - המגשרת בין חורף לקיץ. "אביב" - הוא ביטוי להתחדשות רוחנית, הקוראת לצאת משלכת ללבלוב ופריחה. בשורת האביב פונה הן ללבו של היחיד - המבקש להתנער ממשבר ולשאת עיניו לעתיד טוב יותר, הן ללב העם - המחדש עלומיו ושב לפרוח בארץ אבותיו.

מה מבטאת העובדה כי חג הפסח לעולם חל דווקא באביב?

ו. אסיף: חג הפסח, הלוא הוא חג האביב, מזמין אותנו גם כאומה וגם כיחידים להתחדשות פנימית. בבית הספר פעמים רבות שלב זה של השנה מאופיין בתחושת "עייפות החומר" והתכנסות אל סוף השנה. פסח יכול להיות הזדמנות מצוינת להתמלאות בכוחות חדשים ולהתרעננות ממש כמו עשב בניסן. לסיום הלימוד המשותף, נבקש מהמשתתפים לספר על דבר אחד בעבודתם בבית הספר שהיו רוצים לחוות בו צמיחה, התאוששות לאחר קושי מסוים שחוו, או התחלה חדשה.

כמו עשב בניסן
מילים: רחל שפירא
לחן: מישה סגל

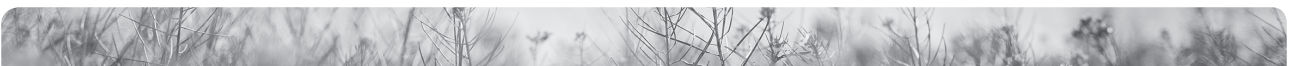
נקשר בך הלחן הידוע
שזימרתי עצומת עיניים
תמצא אותי בנוף אחד צנוע
ברצועה של ארץ ושמיים

יום אל יום נוסע
ליל בליל שוקע
רק שירנו בערשם
עד מחר שוב נתחדש
אפשר שנתאושש
כמו עשב בניסן

אצלי אין עב, רק אור כמו שטיח
שעליו תרחיב את צעדיך
תזכור כיצד עולם שלי הבטיח
לא לרצות לפרוח בלעדיך
יום אל יום...

תפקיד אצלי את רעש שעוניך
איש לא יעכב את בוא השחר
יפה לי הדלה בשושניך
שאותה הצלת מן הסחף
יום אל יום...

© כל הזכויות שמורות ליוצרים ולאקו"ם

שו"ת תשב"ץ ענין ר"ן/ רבי שמעון בן צמח דוראן

מה ששאלת מפני מה נצטוינו למנות חודשינו ללבנה, הואיל ולבסוף נצטרך לעבר השנה כדי להשוות עם החמה. גזירת הכתוב הוא כי לשני המניינים אנו צריכין. מונין ללבנה כי כל מועדינו הם תלויים בלבנה: בט"ו לחודש, באחד לחודש, בעשור לחודש. ומנין החמה: חג האביב, חג האסיף. וזאת היא שלימות חכמתנו על האומות האחרות. כי הנוצרים מונין לחמה וכל שנותם הם משס"ה ימים ורביע והחמה אין לה חודש והוצרכו לשנים עשר חודש, חודש אחד שלושים יום וחודש אחד אחד ושלושים יום, ולפעמים תחילת חודשם הוא בתחילת חודש הלבנה ולפעמים באמצעו ולפעמים בסופו וזאת הסכמה מהם ואינו ענין טבעי. והישמעאלים מונין חודשיהם ללבנה. ואין ללבנה שנה, אלא שמונין שנים עשר חודשי לבנה ועושין אותם שנה, ואינם כי אם שנ"ד ימים או שנ"ה ימים, ויחסר להם משנת החמה י"א ימים בכל שנה, על כן חג פסחם הוא משתנה בכל שנה ולפעמים הוא בקיץ ולפעמים הוא בחורף ובכל עיתות השנה. ואומתנו השלמה היא מונה חודש ללבנה כי בכל חודש היא מתחדשת, והשנה היא מונה לחמה כי לעולם חג פסחנו הוא באביב עם תיקון העיבור. וזהו שלמות גדול לאומתנו.

מה משמעותו של עיבור השנה על פי התשב"ץ?

אביב/ חנון פורת, מתוך הגדת אור ודרור עמ' 971

האומה, שלא כאדם הבודד, אין אביב נעוריה חד-פעמי, וכעץ השדה - השב ומלבלב בבוא האביב - כן עתידה היא לחדש נעוריה ולשוב ולפרוח על אדמתה: "כי כימי העץ ימי עמי" (ישעיה ס"ה, כ"ב) אפשר שסוד ה'התחדשות המתמדת', הזורמת מנבכי העבר אל אשדות העתיד, גנוז בצו העליון: "שמור את חַדְשׁ הָאָבִיב וְעֲשֵׂיתָ פֶּסַח לֵה' אֱלֹהֶיךָ" וצו זה מבשר ואומר לעם המתפתל בייסוריו: גם אם ניצב אתה חסר אונים לעת משבר, כציץ נובל וכעץ יבש, הנה על סף ביתך פורח אביב - מתרוקן ולוחש: "גם אתה, גם אתה תתחדש!"

"אביב" - אינו רק שמה של עונת שנה - המגשרת בין חורף לקיץ. "אביב" - הוא ביטוי להתחדשות רוחנית, הקוראת לצאת משלכת ללבלוב ופריחה. בשורת האביב פונה הן ללבו של היחיד - המבקש להתנער ממשבר ולשאת עיניו לעתיד טוב יותר, הן ללב העם - המחדש עלומיו ושב לפרוח בארץ אבותיו.

מה מבטאת העובדה כי חג הפסח לעולם חל דווקא באביב?

